

Vergaderjaar 2018–2019

31 985

Buitenlands beleid en handelspolitiek

C **VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG**
Vastgesteld 7 juni 2019

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking¹ hebben kennisgenomen van de brief van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 25 maart 2019 in reactie op de brief van de commissie van 12 maart 2019. Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de SP-fractie aan de Minister op 23 april 2019 nog enkele nadere vragen gesteld.

De Minister heeft op 7 juni 2019 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Van Luijk

¹ Samenstelling:

Kox (SP) (*vice-voorzitter*), Ten Hoeve (OSF), Van Kappen (VVD), Kuiper (CU), Schaap (VVD) (*vice-voorzitter*), Strik (GL), Knip (VVD), Faber-van de Klashorst (PVV), De Graaf (D66), Martens (CDA), Postema (PvdA) Vlietstra (PvdA) (*voorzitter*), Vac. (PVV), Lokin-Sassen (CDA), Van Apeldoorn (SP), Dercksen (PVV), D.J.H. van Dijk (SGP), Knapen (CDA), Lintmeijer (GL), Van Rij (CDA), Backer (D66), Stienen (D66), Overbeek (SP), Sini (PvdA), Baay-Timmerman (50PLUS), Wever (VVD), Aardema (PVV), Teunissen (PvdD)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Den Haag, 23 april 2019

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 25 maart 2019 in reactie op de brief van de commissie van 12 maart 2019. Deze brief geeft de leden van de fractie van de SP aanleiding tot het stellen van enkele nadere vragen.

Inbreng SP-fractie

Het antwoord van de Minister betreffende structurele onevenwichtigheden in de internationale handelsstromen bevredigt de leden van de **SP**-fractie nog niet volledig.

De Minister stelt dat internationale handel geen *zero sum game* is. In bredere zin is dat natuurlijk juist, maar in engere zin niet. Een handelsoverschot bij het ene land veronderstelt per definitie een compenserend handelstekort bij een ander land. Dit betekent dat landen die doelbewust, beleidsmatig en over een periode van vele jaren een zeer groot handelsoverschot realiseren (zoals Nederland en Duitsland) per definitie bij andere landen een handelstekort veroorzaken (en vice versa). Je dwingt andere landen er zo toe schulden op te bouwen waardoor zij vroeger of later in de problemen kunnen komen (wij herinneren ons nog de crisis van de jaren 2010–2012 in de Eurozone). De leden van de SP-fractie vragen u nogmaals om een politieke rechtvaardiging voor dit beleid (en niet om een rechtvaardiging op basis van abstracte, modelmatige economische theorieën).

Dan vervolgt de Minister met de stelling dat handel «dus» wederzijds voordelig is en in het algemeen positieve welvaartseffecten met zich mee brengt, zo lezen de leden van de SP-fractie. Dat wederzijdse voordeel wordt ook weer verondersteld op basis van abstracte modellen, maar niet waargemaakt met verwijzing naar historische data.

«Protectionistische maatregelen» worden op basis van dezelfde modelmatige axioma's ongewenst verklaard, en zouden een negatief welvaartseffect hebben. Kunt u dan aangeven waarom u volhardt in verdediging van de continuering van de protectionistische Europese landbouwpolitiek die funeste gevolgen heeft, niet voor de ondersteunde Europese boeren, maar wel voor het milieu, het klimaat en voor de boeren in ontwikkelingslanden?

De leden van de SP-fractie zijn benieuwd naar wat de «gevoelige producten aan EU-zijde» zijn waarmee in de onderhandelingen rekening zal worden gehouden. Zijn die van dezelfde orde als de belangen van de (Amerikaanse) auto-industrie? Voorts suggereert uw antwoord op vraag 3 dat het voor de regering aanvaardbaar zou zijn als in het kader van een overeenkomst de VS quota zou opleggen aan Europese auto-exporten naar de VS. Klopt deze lezing van het antwoord?

Tot slot geeft u op de vierde vraag het antwoord dat markttoegang voor directe investeringen geen onderdeel van de onderhandelingen kan uitmaken op basis van de aangenomen mandaten. Dat lijkt de leden van

de SP-fractie strikt genomen correct. Echter, er zijn twee redenen om nog even op deze vraag terug te komen.

Ten eerste uw eigen formulering in de brief van 1 februari jongstleden²: «Het EU-Hof heeft in Advies 2/15 over het EU-handelsakkoord met Singapore bepaald dat afspraken over indirecte investeringen en over het mechanisme van beslechting van geschillen tussen investeerders en staten buiten de exclusieve EU-bevoegdheden vallen. De Europese Commissie heeft deze onderwerpen niet opgenomen in de concept-mandaten voor de onderhandelingen met de Verenigde Staten. De Commissie stelt hiermee een zogenaamd «EU-only» handelsakkoord voor. Nederland steunt deze inzet.»

De leden van de SP-fractie lazen hier geen duidelijke uitsluiting van directe investeringen die immers sinds enige tijd onder de exclusieve EU-bevoegdheden vallen.

Dit klemt temeer – en dat is de tweede reden – waar President Trump in het verleden zijn diepe wens heeft kenbaar gemaakt om alle Mercedessen, BMW's en andere Europese automerken van Fifth Avenue te verdrijven. Gezien het gegeven dat veruit de meeste in de VS verkochte «Europese» auto's «Made in America» zijn kan dit niet anders betekenen dan dat de Amerikaanse regering ook de activiteiten van Europese fabrikanten die in de VS produceren aan banden wil leggen.

Vandaar de ongerustheid bij de leden van de SP-fractie. Maar als u nog eens kunt bevestigen dat de Commissie niet over markttoegang voor directe investeringen kan onderhandelen zonder dat daarvoor eerst een nieuw mandaat zal moeten worden vastgesteld dan zal dat de genoemde leden op dit moment tevredenstellen.

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
J.G. Vlietstra

---

² Kamerstukken I, 2018–2019, 31 985 A, Blz. 2

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 juni 2019

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van uw nadere vragen van 23 april 2019 over de mandaten voor onderhandelingen met de VS en daaraan gerelateerde onderwerpen.

Vraag 1

De Minister stelt dat internationale handel geen zero sum game is. In bredere zin is dat natuurlijk juist, maar in engere zin niet. Een handelsoverschot bij het ene land veronderstelt per definitie een compenserend handelstekort bij een ander land. Dit betekent dat landen die doelbewust, beleidsmatig en over een periode van vele jaren een zeer groot handelsoverschot realiseren (zoals Nederland en Duitsland) per definitie bij andere landen een handelstekort veroorzaken (en vice versa). Je dwingt andere landen er zo toe schulden op te bouwen waardoor zij vroeger of later in de problemen kunnen komen (wij herinneren ons nog de crisis van de jaren 2010–2012 in de Eurozone). De leden van de SP-fractie vragen u nogmaals om een politieke rechtvaardiging voor dit beleid (en niet om een rechtvaardiging op basis van abstracte, modelmatige economische theorieën).

Antwoord

Het kabinet voert geen beleid ten aanzien van het handelsoverschot. De handelsbalans is onderdeel van de lopende rekening. Het lopende rekening saldo is gelijk aan het saldo van de netto-besparingen van alle binnenlandse sectoren (niet-financiële bedrijven, huishoudens, overheid en financiële instellingen). Deze besparingen worden onder meer beïnvloed door exogene factoren, zoals vergrijzing. De Minister van Financiën is in een Kamerbrief van 16 februari 2018 op verzoek van de fractie van de SP reeds nader ingegaan op de drijvende krachten achter de lopende rekening (Kamerstukken Kamerstuk CXXXI, nr. E).

Vraag 2

Dan vervolgt de Minister met de stelling dat handel «dus» wederzijds voordelig is en in het algemeen positieve welvaartseffecten met zich mee brengt, zo lezen de leden van de SP-fractie. Dat wederzijdse voordeel wordt ook weer verondersteld op basis van abstracte modellen, maar niet waargemaakt met verwijzing naar historische data. «Protectionistische maatregelen» worden op basis van dezelfde modelmatige axioma's ongewenst verklaard, en zouden een negatief welvaartseffect hebben. Kunt u dan aangeven waarom u volhardt in verdediging van de continuering van de protectionistische Europese landbouwpolitiek die funeste gevolgen heeft, niet voor de ondersteunde Europese boeren, maar wel voor het milieu, het klimaat en voor de boeren in ontwikkelingslanden?

Antwoord

Op dit moment wordt in Brussel onderhandeld over de toekomst van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Het kabinet heeft hierover een BNC-fiche gestuurd met daarin de Nederlandse positie (Kamerstukken 34 965 nr. 2). De inzet van het kabinet is dat het GLB minder moet worden gericht op inkomensondersteuning en meer op innovatie, duurzaamheid, voedselzekerheid en voedselveiligheid. Nederland steunt een toekomstig GLB dat bijdraagt aan het klimaatakkoord van Parijs en de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

Vraag 3

De leden van de SP-fractie zijn benieuwd naar wat de «gevoelige producten aan EU-zijde» zijn waarmee in de onderhandelingen rekening zal worden gehouden. Zijn die van dezelfde orde als de belangen van de (Amerikaanse) auto-industrie?

Antwoord

In de mandaten wordt nu expliciet verwezen naar energie-intensieve en visserijproducten als gevoelige producten aan EU-zijde. De Europese Commissie heeft een eerste economische analyse gedaan van de effecten van een handelsakkoord beperkt tot industriële tarieven, inclusief visserij, op zowel de EU als de VS.³ Daarnaast wordt nog een uitgebreidere *Sustainability Impact Assessment* uitgevoerd, waar ook wordt gekeken naar de effecten van een handelsakkoord op klimaat, duurzaamheid en arbeid.

Vraag 4

Voorts suggereert uw antwoord op vraag 3 dat het voor de regering aanvaardbaar zou zijn als in het kader van een overeenkomst de VS quota zou opleggen aan Europese auto-exporten naar de VS. Klopt deze lezing van het antwoord?

Antwoord

Deze lezing van het antwoord klopt niet. De EU onderhandelt met de VS op basis van het uitgangspunt dat handel opener, niet restrictiever wordt. Vrijwillige exportquota passen hier niet bij. Uiteraard staat het de VS vrij om in de onderhandelingen met de EU een aanbod te doen, waarbij bepaalde sectoren middels uitfaseertermijnen of tariefquota beschermd worden of zelfs buiten een akkoord worden gehouden. Het is dan aan de EU om hier in de onderhandelingen op te reageren.

Vraag 5

Tot slot geeft u op de vierde vraag het antwoord dat markttoegang voor directe investeringen geen onderdeel van de onderhandelingen kan uitmaken op basis van de aangenomen mandaten. Dat lijkt de leden van de SP-fractie strikt genomen correct. Echter, er zijn twee redenen om nog even op deze vraag terug te komen.

Ten eerste uw eigen formulering in de brief van 1 februari jongstleden: «Het EU-Hof heeft in Advies 2/15 over het EU-handelsakkoord met Singapore bepaald dat afspraken over indirecte investeringen en over het mechanisme van beslechting van geschillen tussen investeerders en staten buiten de exclusieve EU-bevoegdheden vallen. De Europese Commissie heeft deze onderwerpen niet opgenomen in de concept-mandaten voor de onderhandelingen met de Verenigde Staten. De Commissie stelt hiermee een zogenaamd «EU-only» handelsakkoord voor. Nederland steunt deze inzet.» De leden van de SP-fractie lazen hier geen duidelijke uitsluiting van directe investeringen die immers sinds enige tijd onder de exclusieve EU-bevoegdheden vallen.

Dit klemt temeer – en dat is de tweede reden – waar President Trump in het verleden zijn diepe wens heeft kenbaar gemaakt om alle Mercedesen, BMW's en andere Europese automerken van Fifth Avenue te verdrijven. Gezien het gegeven dat veruit de meeste in de VS verkochte «Europese» auto's «Made in America» zijn kan dit niet anders betekenen dan dat de Amerikaanse regering ook de activiteiten van Europese fabrikanten die in de VS produceren aan banden wil leggen.

³ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/february/tradoc_157704.pdf

Vandaar de ongerustheid bij de leden van de SP-fractie. Maar als u nog eens kunt bevestigen dat de Commissie niet over markttoegang voor directe investeringen kan onderhandelen zonder dat daarvoor eerst een nieuw mandaat zal moeten worden vastgesteld dan zal dat de genoemde leden op dit moment tevredenstellen.

Antwoord

Ik bevestig hierbij nogmaals dat investeringen niet genoemd worden in de mandaten. Daarmee maakt markttoegang voor directe investeringen geen onderdeel uit van de onderhandelingen die op basis van deze mandaten gevoerd kunnen worden.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
S.A.M. Kaag